

Державне управління охорони навколишнього природного середовища Мінприроди України по Хмельницькій області

ПРИРОДНО-НАУКОВІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ
СТВОРЕННЯ ПОДІЛЬСЬКОГО ПРИРОДНОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО ПАРКУ

м. Хмельницький
1993

Національні природні парки є природоохоронними, рекреаційними, культурно-освітніми, науково-дослідними установами загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність.

Ліз Закону України "Про природно-заповідний фонд України/

"...вирішити питання створення в Придністрів'ї Державного природного національного парку з визначенням в його зону товтрової гради".

/Х. Сесія Хмельницької обласної Ради народних депутатів 1.06.1989 р./

Природничо-наукова характеристика парку

Унікальна природа Подільського краю. Пасмо невисоких гір - товтр з північного заходу на південний схід 90-кілометровим валом захищає великий регіон Хмельниччини від холодних північно-західних вітрів,

Подільські товтри називають в народі Медоборами за густі ліси-діброви, квітучі галявини, напоєні медом трави на мальовничих схилах.

Товтри - це унікальна пам'ятка геологічного минулого, народжене в глибинах древнього Сарматського моря, подібного якій, по структурі ландшафтів, немає у всій Європі. Саме вони визначені основою лігів майбутнього національного парку.

Товтри Хмельниччини - це своєрідний музей природи, резерват генофонду рослин і тварин.

На кам'янистих схилах товтрового краю збереглися рідкісні, реліктові види рослинного світу, яких не зустрінеш ніде більше на Поділлі. Тут зростає біля 1500 видів рослин, четверта частина з яких занесена до Червоної книги. Ось деякі з них:

шиверекія подільська, аконіт Бессера, цибуля коса, молочай волчинський, сон великий, бруслина карликова, булатка великоквіткова, ефедра двоколоса, любка дволиста, Венерині черевички, клокичка периста, сеслерія Хейфлера, скополія карнійська та інші.

До багатств фітогенوفонду відносяться десятки лікарських, медоносних, плодоягідних рослин, які в умовах оглядового режиму національного парку стануть джерелом задоволення потреб народного господарства та медицини.

Значну природничо-наукову цінність проектованого національного парку являтьсясиви широколистяних лісів, так званих дібров подільського типу представлених грабово-дубовими, грабово-дубово-буковими породами. Ліси товтрового краю це кладовище рідкісних, погранично ареальних та реліктових видів деревних порід.

На території майбутнього національного парку цікавий видовий склад тварин, відносно висока їх чисельність. З 310 видів наземних і водних хребетних - 60 являються червонокнижними. Особливо цікава і різноманітна ентомофауна.

Але подільські товтри цінні не лише флористичним різноманіттям та пейзажами. В їх надрах залягають найчистіші по хімічному складу вапняки, які задовільняють потреби у сировині двох третин цукрових заводів України.

Проте використовуються вапняки неефективно, лише половина їх іде на потреби промисловості, а решта - у відвали.

Тому головним завданням національного парку є збереження від руйнування єдиного в Європі ландшафту товтр з їх унікальністю надзвичайно цінним складом флори і фауни.

До не менш важливих завдань національного парку відносяться:
- збереження джерел мінеральної води та їх лікувальних властивостей, захист великих і малих річок від забруднення та виснаження;

- збереження і поліпшення захисної ролі лісових масивів;
- створення умов для організованого туризму, ідпочитку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з дотриманням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів;

- проведення наукових досліджень природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання, розробка наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища та ефективного використання природних ресурсів.

Площа, границі національного парку

Науково обґрунтована площа Подільського природного національного парку 257 тис.га або 12,5 відсотків від території області.

В границі парку з півночі на південь увійдуть: частина Городоцького району /в трикутнику Городок-Сатанів-Лісоводи/, весь Чемеровецький і Кам'янець-Подільський райони. Західною границею парку буде р.Збруч, південною - р.Дністер.

На сході - верхня і середня течія р.Смотрич, від смт.Смотрич на південь по адміністративній границі Кам'янець-Подільського району. Далі, від с.Соколяків з заходу на південь до р.Ушиця.

В парк увійде 13,3% земель державного фонду, 13,1% лісів колгоспів і радгоспів, 46,7 відсотків заповідних територій області.

Економічні аспекти національного парку

В світовій практиці національні парки, а їх майже 2 тисячі, виступають складовим елементом соціально-економічного прогресу, а головне - успішно справляються з покладеними на них завданнями по підтриманню екологічної рівноваги в регіоні. Забезпечують здоровий відпочинок населення, мають високу рентабельність господарювання.

На території парку встановлюється диференційований режим щодо його охорони, відтворення та використання з функціональними зонами:

- заповідна зона призначена для охорони та відновлення найбільш цінних природних комплексів, режим якої визначається відповідно до вимог, встановлених для заповідників;

- зона регульованої рекреації - в її межах проводяться короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць, у цій зоні дозволяється влаштування та тимчасове обладнання туристських маршрутів і екологічних стежок;

- зона стаціонарної рекреації - призначена для розміщення готелів, мотелів, кемпінгів і т.д.;

- господарська зона - у її межах проводиться господарська діяльність, спрямована на виконання покладених на парк завдань, а також земель інших землевласників та землекористувачів, включених до складу парку, на яких господарська діяльність здійснюється з дотриманням природоохоронного законодавства.

До складу Подільського природного національного парку увійде частина угідь, на яких ведеться сільськогосподарське виробництво. Вони не будуть вилучатись з користування, проте законодавством передбачено певні обмеження щодо примінення на них отрутохімікатів, мінеральних добрив.

Частково втрати від таких обмежень будуть компенсовуватися за рахунок державного та місцевого бюджету. Разом з тим виробники продуктів харчування самі будуть зацікавлені у вирощуванні екологічно чистої продукції, так як вона буде користуватись підвищеним попиту у туристів, відпочиваючих як українських, так і зарубіжних.

Створення національного парку у значній мірі сприятиме вирішенню проблем зайнятості населення в сфері обслуговування, поскільки в національному парку значне місце буде відведене рекреаційній зоні з кемпінгами, мотелями, турбазами, будинками відпочинку і т.д. Їх функціонування вирішить питання збуту продукції з державних та особистих господарств. Організація сучасної сфери обслуговування з участю природних факторів національного парку дозволить залучити інвестиції як українських, так і зарубіжних інвесторів.

Після прийняття Президентом України рішення про створення національного парку він стає юридичною особою. Керівництво національним парком здійснюється адміністративною радою, до складу якої входять представники райдержадміністрації і дирекції парку.

Прес-центр
Держуправління о. орони навколишнього природного середовища та Мінприроди України по Хмельницькій області